

PISA

У ЦЕНТРИ УВАГИ

26

Що дають оцінки?

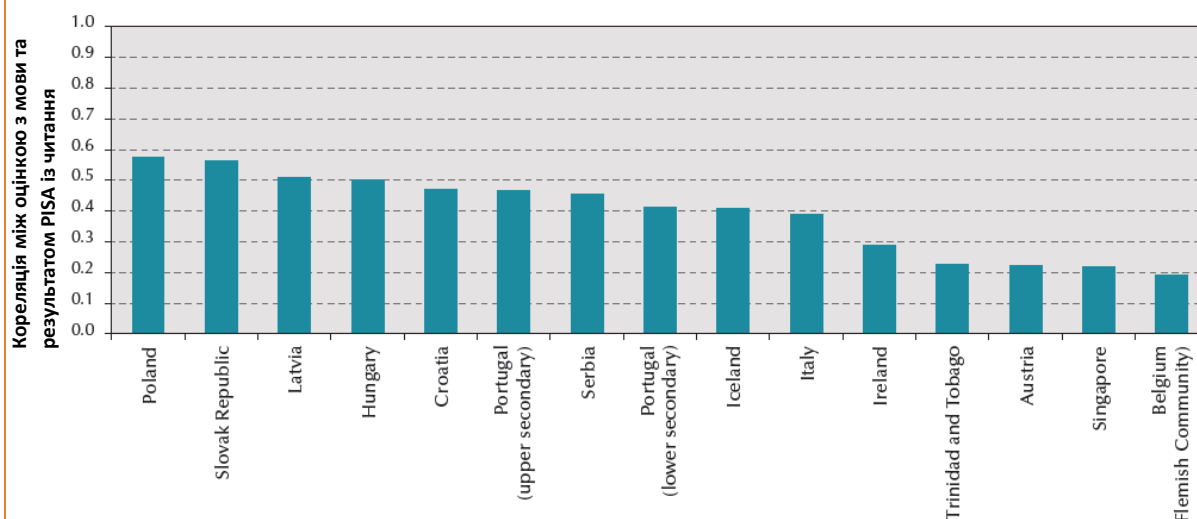
- ✓ Різні країни застосовують різні системи оцінювання. Проте в кожній із них є тенденція заохочувати опанування вмій і набуття компетентностей та сприятливе ставлення учнів до свого навчання.
- ✓ За даними PISA, учителі зазвичай ставлять вищі оцінки дівчатам й учням зі сприятливими соціально-економічними передумовами для навчання. Ця тенденція спостерігається навіть тоді, коли їхні результати навчання й показники ставлення до навчання нижчі, ніж у хлопців й учнів з несприятливими передумовами для навчання.
- ✓ Оцінки не тільки вимірюють прогрес учнів у навчанні, але й показують, яким умінням, компетентностям, формам поведінки, навичкам і ставленню до навчання віддають перевагу в їхній школі.

Шкільні оцінки викликають в учнів відчуття тривоги й гордості. Але крім цього вони надають інформацію про переважні цінності суспільства в галузі освіти й компетентностей, які необхідні для ефективного навчання учнів. Основна мета затосування оцінок – це сприяти навчанню учнів за допомогою інформування їх про їхній прогрес у навчанні, через оповіщення вчителів про потреби їхніх учнів, а також через визначення рівня, на якому учні опанували переважні для їхніх учителів і шкіл уміння й компетентності.

Оцінки можуть мати тривалі наслідки для учнів.

За допомогою шкільних оцінок учителі заохочують учнів за їхні сприятливі для навчання навички, ставлення до навчання й форми поведінки. В усіх країнах та економіках з метою заохотити опанування читацької компетентності вчителі ставлять оцінки з мови, якою учні беруть участь у тестуванні. Більшість учителів також заохочує оцінкою ті вміння й компетентності, ставлення, навички й форми поведінки учнів, які будуть необхідні їм для навчання впродовж усього життя. Це, наприклад, такі бажані й очікувані чинники, як читання для задоволення, використання ефективних стратегій навчання, позитивні стосунки між учителями й учнями тощо. Але, за даними PISA, це ще не все, за що заохочують учителі учнів.

Кореляція між оцінками учнів з мови, якою вони беруть участь у тестуванні PISA, і їхніми результатами в тестуванні PISA із читання

Примітка: Макао (Китай), Мексику й Нову Зеландію не включено до цієї діаграми, тому що через суттєві відмінності системи оцінювання в їхніх регіонах і школах знання мови учнів у цих країнах було оцінено за принципом «склав/не склав». Країни розташовано за відсотком учнів з низькою оцінкою з мови, якою вони беруть участь у тестуванні (від найвищого відсотка до найнижчого).

Джерело: OECD (2012), *Grade Expectations: How Marks and Education Policies Shape Students' Ambitions*, PISA, OECD Publishing, табл. B2.3.

Занепокоєння викликає той факт, що школи й учителі систематично заохочують учнів за деякими характеристиками, які не стосуються навчання. Так, за даними PISA, дівчата й учні зі сприятливими соціально-економічними передумовами для навчання отримують вищі оцінки, ніж їхні однолітки з протилежними характеристиками. Ця тенденція спостерігається в усіх країнах та економіках навіть у разі врахування рівня читацької грамотності учнів, їхніх навчальних навичок та ставлення до школи й навчання. Є дві причини, із яких така практика може мати тривалі й далекосяжні наслідки: по-перше, учні часто мають свої очікування щодо особистої освітньої траєкторії й майбутньої професії залежно від тих оцінок, які вони отримують у школі; по-друге, школи зазвичай використовують оцінки з метою вибору учнів для подальшого навчання за академічними програмами, а також для вступу до вищих навчальних закладів.

В усьому світі в школах учням ставлять оцінки.

У країнах та економіках, які брали участь у дослідженні PISA-2009, за винятком Кореї, понад 95% учнів навчаються в школах, де навчальні досягнення учнів вимірюються за допомогою підготовлених учителями тестів та виконаних учнями робіт і проектів. У більшості випадків результати таких форм перевірки учнівських досягнень надаються у вигляді оцінок. Одним із завдань PISA є визначити, яким чином застосовуються оцінки в системах освіти різних країн та економік і чи справедливо їх ставлять учням. Під час PISA-2009 у 17 країнах та економіках проводилося додаткове анкетування щодо навчального досвіду учнів (*Educational Career questionnaire*). Анкета включала запитання про отриману попереднього року оцінку з мови, якою учень брав участь у тестуванні.

Дуже мало країн та економік застосовують однакові системи оцінок. І дійсно, навіть школи однієї країни можуть по-різному ставити оцінки своїм учням. Крім того, системи освіти різних країн та економік встановлюють власні способи інформування учнів про те, що вони не склали тест або курс конкретної дисципліни. У деяких країнах система оцінок включає тільки одне значення для незадовільної оцінки. Це означає, що ті учні, які не склали тест або курс конкретної дисципліни, не розуміють, як далеко вони знаходяться від прохідного балу. Прикладами таких країн є Австрія, Хорватія, Угорщина, Польща, Сербія та Словацька Республіка. В інших країнах прохідний бал встановлюється на середній ділянці шкали, що дає учням змогу усвідомити, як далеко від неї вони знаходяться за своїми навчальними досягненнями. Так, наприклад, у Бельгії (серед фламандської частини населення), Італії та Сінгапурі поріг «склав/не склав» встановлюють на рівні 50% шкали оцінок. В Ірландії діапазон оцінок становить від 0 до 100 балів, проте непрохідними або незадовільними вважаються тільки оцінки нижче 40 балів. У деяких країнах, наприклад, в Австрії, Угорщині, Польщі й Словацькій Республіці шкала задовільних оцінок відбиває їхню якість, а саме надає їм чіткого якісного опису, наприклад, «задовільно», «добре», «дуже добре», або «відмінно». Інші країни, наприклад, Ісландія та Ірландія, застосовують оцінки із ширшим діапазоном числових значень (50 – 100, 10 – 20, 6 – 10 тощо).

Системи оцінювання в різних країнах та економіках

Незадовільна оцінка	Діапазон оцінок					Система оцінок відрізняється по школах/регіонах
	1 – 5	1 – 6	1 – 10	1 – 20	1 – 100	
Багато різних значень	Португалія (середні класи школи)		Ісландія, Італія, Латвія	Португалія (старші класи школи)	Бельгія (фламандська частина населення), Ірландія, Сінгапур, Тринідад і Тобаго	Макао (Китай), Мексика, Нова Зеландія
Одне значення	Австрія, Угорщина, Сербія	Хорватія, Польща, Словацька Республіка				

Джерело: OECD (2012), *Grade Expectations: How Marks and Education Policies Shape Students' Ambitions*, PISA, OECD Publishing, табл. B2.1.

Значні відмінності в системах освіти різних країн та економік також спостерігаються і в частках тих учнів, які досягають або не досягають прохідного балу. У Португалії більше 30% учнів середніх класів не досягли прохідного балу. Така частка учнів відповідає великій кількості в цій країні учасників тестування PISA, які повідомили про те, що впродовж навчання в школі їх залишали на другий рік. Високий відсоток учнів з незадовільними оцінками виявлено і в таких країнах, як Італія, Макао (Китай), Нова Зеландія та Сінгапур: не менше 10% їхніх учнів повідомили про свої незадовільні оцінки з мови, якою вони брали участь у тестуванні PISA. Відносно зрідка отримують незадовільні оцінки учні в Австрії, Бельгії (серед фламандської частини населення), Хорватії, Угорщині, Ісландії, Ірландії, Латвії, Польщі, Сербії й Словацькій Республіці: менше 5% учнів у цих країнах повідомили про незадовільні оцінки.

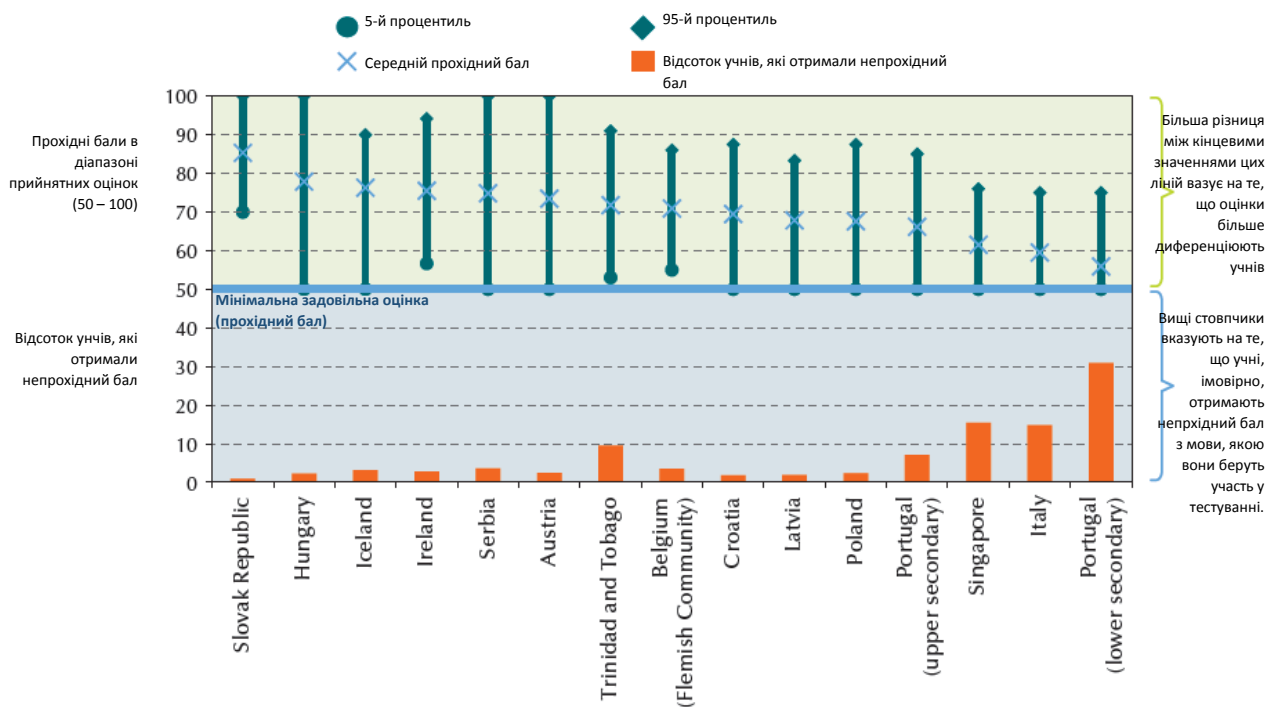
Аналіз даних дослідження PISA показав, що краще розмежовують рівні навчальних досягнень учнів країни й економіки із такою системою оцінок, у якій використовується обмежена кількість значень і є чіткі категорії в межах шкали досягнень, наприклад, «задовільно», «добре», «дуже добре» або «відмінно». В Австрії, Угорщині, Польщі й Сербії оцінки учнів не зосереджені навколо середнього значення. Але на відміну від шкіл у цих країнах у школах Італії, Сінгапуру й у середніх класах школи в Португалії відносно мало учнів отримують оцінки у верхніх або нижчих ділянках шкали задовільних оцінок, навіть тоді, коли вони потенційно мають ще більше значень для диференціації рівнів навчальних досягнень учнів.

Ефективне застосування оцінок:

- для того, щоб оцінки сприяли навчанню, вони мають передавати чітку й корисну інформацію;
- оцінки мають ґрунтуватися на чітких критеріях і вимірювати досягнення учнів на шляху до встановленої навчальної мети;
- оцінки не можна використовувати у якості сигналу щодо очікування від учнів певних результатів або для оцінювання їхньої поведінки та почерку; оцінювання поведінки учнів необхідно відокремлювати від застосування оцінок за їхні навчальні досягнення;
- не можна використовувати оцінки з метою покарання учнів за невчасне або невиконане завдання;
- занижкі оцінки можуть підірвати моральні цінності учнів і знеохотити їх докладати зусилля в подальшому навчанні;
- оцінки не можна ставити на основі кривої нормального розподілу*, тому що такий підхід зумовлює нездорову конкуренцію між учнями та знижує їхню мотивацію до навчання;
- не всі завдання, спрямовані на оцінювання опанування учнями матеріалу, необхідно повертати учням з оцінкою;
- у певних контекстах перевагу слід надавати методам якісного оцінювання, які не вимагають застосування числових оцінок.

*примітка від перекладача: оцінки на основі кривої нормального розподілу (англ. *marking on a curve*) – це ті оцінки, які ставляться учням з метою отримання нормального розподілу (відомого і як розподілу Гауса) оцінок серед учнів класу.

Диференціація прохідних і непрохідних балів (оцінок) у різних країнах та економіках світу

Примітка: Макао (Китай), Мексику й Нову Зеландію не включено до цієї діаграми, тому що через суттєві відмінності систем оцінювання в їхніх регіонах і школах знання мови учнів у цих країнах було оцінено за принципом «склав/не склав».

З метою порівняння прохідні бали розглядаються як відсоток у діапазоні прийнятних оцінок; найнижчий прохідний бал встановлено на рівні 50, а найвищий – на рівні 100.

Країни розташовано за середнім прохідним балом учнів (від найвищого середнього балу до найнижчого).

Джерело: OECD (2012), *Grade Expectations: How Marks and Education Policies Shape Students' Ambitions*, PISA, OECD Publishing, табл. B2.2.

Узагальнення: Оцінки мають певне значення як у школі, так і поза її межами. Проте надзвичайно важливо, щоб в усіх школах країни політика застосування оцінок відповідала загальній національній структурі оцінювання й тестування. При цьому особливу увагу слід приділяти ефективним практикам застосування таких оцінок, які заохочують сприятливі для навчання форми поведінки й ставлення учнів.

За більш детальною інформацією звертайтеся до Гільермо Монти (Guillermo Montt, Guillermo.MONTT@oecd.org)

Ознайомтеся із **OECD (2012), *Grade Expectations: How Marks and Education Policies Shape Students' Ambitions*, PISA, OECD Publishing** за посиланням:
http://www.oecd.org/pisa/pisaproducts/grade_expectations_final.pdf

Відвідайте сайт:

www.pisa.oecd.org

www.oecd.org/pisa/infocus

Читайте також:

Чи має значення, у якій школі навчаються учні?